

PÉNZES OTTÓ

TÖRTÉNELEM ALAPFOKON

6. évfolyam

RÖVID TÖRTÉNETEK

Képes Géza Általános Iskola – Mátészalka
tortenelem.kepesiskola.hu

HAZÁNK A VEGYESHÁZI KIRÁLYOK IDEJÉN

1. A „vegyes házi” királyokról röviden

Az Árpád-ház kihalása után három király is vetélkedett a magyar trónért. Bár mindhármát megkoronáztatták, de igazi hatalma egyiknek sem volt. Ez volt az **interregnum, vagyis a törvényes királynélküli állapot kora (1301-1308)**. Végül a pápa támogatásával az itáliai Anjou-házból származó **Károly Róbert** lett a király **(1308-1342)**, aki megerősítette a hatalmát, és nagyon fontos gazdasági intézkedéseket hozott.

Őt fia, **I. (Nagy) Lajos** követte a trónon **(1342-1382)**, aki apja politikáját folytatta, de már sokat háborúzott. Jelentősek az 1351-ben hozott törvényei (ösiség, kilenced, úriszék).

Halála után lánya **Mária** uralkodott **(1382-1387)**, majd annak férje **Luxemburgi Zsigmond (1387-1437)** lett a király. Ő nem sokat törődött az országgal, mert más irányú hatalmi törekvései elvonták a figyelmét. Végül cseh király és német-római császár lett.

Habsburg Albert (1437-1439) és **I. Jagelló Ulászló (1440-1444)** uralkodása alatt megnövekedett a török veszély. Ezzel az ország leghatalmasabb főura, **Hunyadi János** szállt szembe. Katonai sikere miatt az utókor „**törökverőnek**” nevezte el. Szerette volna kiűzni a törököt egész Európából, de a hosszú hadjárat részleges sikere után (1443-44) a várnai csata (1444) vereséggel zárult. **Hunyadi** végül **Nándorfehérvárnál aratott világraszóló győzelmet a török felett 1456-ban. A déli harangszó ma is emlékeztet bennünket erre az eseményre.**

V. László (1444-1457) fiatalon meghalt, s a köznemesség nyomására Hunyadi János kisebbik fiát, Mátyást választották királlyá.

Hunyadi Mátyás (1458-1490) talán az egyik legnagyobb magyar király volt, aki valaha az ország trónján ült. Erős központi hatalmat és szinte verhetetlen sereget hozott létre. (Ez volt a híres fekete sereg.) Mátyás harcolt a török ellen, de később a német-római császári trón megszerzését tűzte célul maga elé. Be is vonult Bécsbe, de mielőtt megerősíthette volna a hatalmát, meghalt. Mátyás korának legműveltebb uralkodója volt, aki reneszánsz stílusban építette várait, és sok híres embert hívott az udvarába. Több tehetséges fiatalat tanított saját költségén külföldön.

Halála után a gyengekezű **II. Jagelló Ulászló (1490-15016)** lett a király. Az ország hamar tönkrement, és a jobbágyaikat kizsigerelő főurak egymással marakodtak. Így kerülhetett sor a **Dózsa-féle parasztháborúra 1514-ben**, amit végül a főurak kegyetlenül megtoroltak.

A helyzet **II. Lajos (1516-1526)** király uralkodása alatt sem változott. A terjeszkedni akaró Török Birodalom előbb elfoglalta Nándorfehérvárt (1521), majd a **mohácsi csatában (1526)** hatalmas vereséget mért a magyarokra. Ebben az ütközetben a király is meghalt.

MI TÖRTÉNT A VILÁGBAN A KÖZÉPKOR VÉGÉN, AZ ÚJKOR KEZDETÉN?

A korszak rövid áttekintése

Amíg Magyarországon Mátyás király halála (1490) után belső viszályok és a török elleni harcok dúltak, addig a **világ történelme hatalmas fordulatot vett.**

Először is gyökeresen **megváltozott az a világnézet**, amelyet évszázadokon keresztül az egyház tartott fenn, és foglalt törvénybe. Kiváló tudósok – **Kopernikusz, Galilei, Kepler, Newton** – munkássága nyomán bebizonyosodott, hogy a világegyetem középpontjában nem a Föld áll, s nem körülötte a forog a Nap és a többi bolygó. (Ez volt a geocentrikus világnézet.)

Elfogadást nyert az a nézet, mely szerint a Nap körül keringenek a bolygók. (Ez a heliocentrikus világnézet.) **Az is egyértelművé vált, hogy a Föld gömb alakú.**

E csillagászati felfedezések nyomán indultak új tengeri útvonalak keresésére az Atlanti-óceán partján fekvő országok (Spanyolország és Portugália) hajósai. Erre azért is szükség volt, mert a híres „Selyemút” már török ellenőrzés alatt volt. **Diaz** elérte Afrika legdélebbi pontját (Jóreménység fok), **Vasco da Gama** pedig Afrika megkerülésével el is jutott Indiába.

Kolumbusz Kristóf más útvonalon, nyugat felé hajózva szeretett volna eljutni oda. Azt gondolta, hogy meg is találta Indiát, de **Amerigo Vespucci** /veszpuccsi/ jóvoltából később kiderült, hogy **egy addig nem ismert kontinenst felfedezett fel. Ez volt Amerika.**

Az amerikai kontinens őslakóit Kolumbusz nyomán **indianoknak** nevezzük. **Északon vadászó törzsek** éltek (apacsok, dakoták, csejének, stb.). **Közép-Amerikában** a XV. század körül élte fénykorát az **Aztek és a Maja Birodalom**. **Dél-Amerikában az Inka Birodalom** hozott létre fejlett kultúrát. Ezeket verték szét, pusztították el azok az európai bevándorlók, akiknek a szeme előtt csak az arany és a hatalmas földterületek megszerzése lebegett.

A felfedezések tönkretették az indián kultúrákat, de alaposan megváltoztatták Európa életét is. Emberek tíz- és százezrei tódultak az Újvilágba a jobb élet reményében. Gazdasági verseny alakult ki, melynek nyomán a céhek felbomlottak, és átadták a helyüket a munkamegosztáson alapuló **manufaktúráknak**. Nagy mennyiségű árut kellett előállítani, hogy kereskedni tudjanak az Újvilággal. A földesurak és az egyház fokozatosan háttérbe szorultak, **a vezető szerep a manufaktúra- és a hajótulajdonosoké, valamint a bankároké lett. A hirtelen meggazdagodó városi polgárok mindent elkövettek, hogy a pénzhatalom mellé a politikai uralmat is megszerezzék.**

Az ő törekvéseiket támogatta a **reformáció** is, ami a valóban **hitelét veszített egyház megújítását szerette volna elérni. Elindítója Luther Márton volt (1517. október 31.),** nagyhatású képviselője pedig Kálvin János. **Az egyház ezután kettészakadt.** A Róma központú **katolikus** ág mellett létrejöttek az úgynevezett **protestáns** egyházak. Ezek további felekezetekre tagolódtak: evangélikusok, reformátusok, unitáriusok, baptisták, metodisták, adventisták, stb.

A polgárság először Hollandiában (1609), és Angliában (1649) ragadta magához a politikai hatalmat. Ezek az országok is élen jártak az újonnan megismert kontinensek népeinek kifosztásában, leigázásában. A területeket katonailag is elfoglalták, és országukhoz (anyaország) csatolták. Ez volt a **gyarmatosítás.**

Eközben **Franciaországban az arisztokráciának egy ideig még sikerült megőriznie a hatalmát.** Ez elsősorban **XIV. Lajosnak (Napkirály)** volt köszönhető, bár a gyarmatosításból ők is alaposan kivették a részüket.

Oroszország Nagy Péter cár uralkodása alatt próbált meg felzárkózni a nyugat-európai színvonalhoz.

A HÁROM RÉSZRE SZAKADT MAGYARORSZÁG

A korszak rövid története

A mohácsi csatavesztés után Magyarország két részre szakadt. Keleten Szapolyai János (1526-1540), nyugaton pedig Habsburg Ferdinánd (1526-1564) lett a király. **Szapolyai halála után a török elfoglalta Budát, így az ország már három részre bomlott.**

- **A török hódoltsági terület** központja Buda volt, ahol a pasa székelte. Ez a terület folyamatosan pusztult. A nemesek elmenekültek, a jobbágyok pedig nagy nyomorúságban éltek. Többfelé is kellett adózniuk.
- **Az Erdélyi Fejedelemség** is a török uralma alatt állt, így nem háborúzhatott, és nem folytathatott önálló külpolitikát. Ellenben a belügyeiben szabadon dönthetett. János Zsigmond, Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor és I. Rákóczi György fejedelemsége alatt ez az országrész nagyon sokat fejlődött.
- **A Királyi Magyarország** valójában a Habsburg Birodalom tartományaként működött. Az osztrákok egy végvárrendszert építettek ki a Hódoltsággal közös határon, hogy megakadályozzák a törökök további előrenyomulását. Ezzel elsősorban az utánpótlásukat igyekeztek elvágni. **A végvárak magyar katonái az életüket feláldozva védték az egész keresztény Európát.**

A törökök többször is ostrom alá vették a várakat.

1532-ben **Kőszeg**et rombolták le, amelyet nem volt hajlandó feladni **Jurisics Miklós** várkapitány. Az elvesztegetett idő miatt a török már nem tudott Bécs felé tovább menni.

1552-ben **Temesvárt** adta fel a szabad elvonulás reményében **Losonczy István**, de a török felkoncolta a várvédőket. **Szondi György** és valamennyi katonája odaveszett **Drégely** ostrománál. Elestett a szolnoki vár is, de **Egernél Dobó István megállította, és elvonulásra kényszerítette a török hadat.**

1566-ban újabb támadássorozat indult, amelynek csúcspontja **Szigetvár** ostroma volt. **Zrínyi Miklós** az égő várból katonái élén rohant az ellenség soraiba. Valamennyien meghaltak, de életét vesztette az öreg Szulejmán is. A Habsburgok ezután megpróbálták kiűzni a törököt (15 éves háború, 1591-1606). A háborúhoz szükséges pénzt igazságtalanul perbe fogott főurak vagyonából szerezték. **Bocskai István** ellenállt, és hajdúi élén **győzelmet aratott.** (Szabadságharca 1606-ban a bécsi békével zárult, és ekkor ért véget a 15 éves háború is.)

Később a szigetvári hős dédunokája, **Zrínyi Miklós költő, hadvezér, politikus** próbálta meg felszabadítani az országot a török uralom alól. Bár nagyszerű sikereket ért el, a Habsburgok magára hagyták. Rejtélyes vadászbaleset áldozata lett, az osztrákok ellen szervezkedő magyar főurakat pedig kivégezték.

A Habsburgok végül a Szent Liga segítségével 1686-ban felszabadították Budát, majd 1699-re az egész országot. Kiderült azonban, hogy most a törökök után ők maguk akarnak uralkodni Magyarország fölött. Rákóczi Ferenc ellenük indított szabadságharcot (1703-1711), amely sajnos vereséggel végződött. A Nagyságos Fejedelem emigrációba (önkéntes száműzetés) kényszerült, a Habsburgok pedig mintegy 150 évig uralkodtak hazánk fölött.

POLGÁROSODÁS EURÓPÁBAN ÉS AMERIKÁBAN

A XVIII. századi események rövid áttekintése

A XVIII. században folytatódtak, illetve beteljesedtek azok az események, amelyek az amerikai kontinens felfedezése után indultak el.

Az „Újvilágban” (Amerika) az indiánok kiszorításával, kiirtásával egy időben a betelepülők 13 államot hoztak létre a keleti parton. Ezek azonban nem voltak függetlenek. Angol gyarmatként ki voltak szolgáltatva az anyaország akaratának. Ez ellen fellázadva indult el az amerikai függetlenségi háború. 1773 és 1783 között George Washington vezetésével sikerült győzelmet aratniuk a felkelőknek. Elfogadták a Függetlenségi Nyilatkozatot, és a 13 állam 1787-ben létrehozta az Amerikai Egyesült Államokat (USA), ahol a polgárság kezébe került a politikai irányítás.

Franciaországban eközben ugyancsak a polgárság vívott küzdelmet a feudális hatalom ellen. Először az egyház befolyását akarták csökkenteni, megszüntetni. Így indult el az a folyamat, amit felvilágosodásnak nevezünk. Jeles alakja voltak: Voltaire, Rousseau, Montesquieu. 1789-ben a párizsiak megostromolták a Bastille börtönét, amivel kirobbant a forradalom. Egy ideig kényszerből a király, XVI. Lajos is a felkelők mellé állt. Később azonban őt és a feleségét, Marie Antoinette-t letartóztatták és kivégezték. A hatalom a nagypolgárság, a girondisták kezébe került. Tőlük a kispolgárok, az utca emberei, a jakobinusok vették át erőszakkal az uralmat. Szörnyű vérengzést rendeztek, emberek tízezreit végeztették ki. A forradalom alatt a franciák folyamatosan háborúztak az osztrákok, a poroszok és az oroszok ellen. Ezekben a harcokban szerzett dicsőséget egy fiatal, tehetséges tábornok, Bonaparte Napóleon.

Napóleon fokozatosan magához ragadta a hatalmat Franciaországban, és végül császárrá koronázták. A háborúskodást folytatta, de az oroszországi hadjárata 1812-ben kudarccal végződött. Aztán kikapott a porosz, orosz, osztrák seregektől a „népek csatájában” Lipcsében, és 1815-ben Waterloo-nál is, ahol már az angolokkal is meg kellett küzdenie. Franciaországban egy időre a feudális urak kerültek hatalomra, de a polgárosodást már nem lehetett megállítani.

Szintén a XVIII. század hozta el azt a technikai fejlődést, amit ipari forradalomnak szokás nevezni. Angliában, ahol már a polgárságé volt a hatalom, a gazdagodás lett a legfőbb cél. Ezt egyre több áru előállításával lehetett elérni. A James Watt által konstruált gőzgép meghozta az áttörést, és létrejött a kézműipart felváltó gépipar. Ennek a folyamatnak a látszólagos haszna mellett nagyon sok hátránya volt és van ma is. A gyárak füstje mérgezi a levegőt, káros anyagokat bocsátanak a folyókba, kivágják az erdőket, megbontják a hegyeket, hogy kőszén bányásszanak. A parasztság nagy része arra kényszerült, hogy elhagyja falvait, és a városokba települjön. Egészségtelen és embertelen körülmények között kellett dolgozniuk.

A polgári és az ipari forradalom alaposan átalakította az emberek összességét jelentő társadalom felépítését. Az addigi feudális rendszer megszűnt. A földesurak és az egyház helyett a nagypolgárságé, vagyis a gyártulajdonosoké, bankároké, nagykereskedőké lett a hatalom. A jobbágyság sem létezett. Egy részük maradt földműves, másik részük a városba kényszerült és munkás (proletár) lett.

Kialakult a parlamenti rendszer, és olyan új eszmei irányzatok jöttek létre, mint a liberalizmus, a konzervativizmus, a nacionalizmus és a szocializmus.

HAZÁNK A HABSBURG URALOM ALATT

Hazánk, mint Habsburg tartomány – rövid történet

A 150 évig tartó török uralom és a Rákóczi szabadságharc után az ország teljesen kimerült. A lakosság egy része elpusztult.

A magyarok nem tudták kivívni a szabadságukat II. Rákóczi Ferenc vezetésével, de a sok háborúskodás után végre nyugalomra volt szüksége az országnak.

III. Károly (1711-1740) Habsburg császár lett a magyar király. Ő főleg német jobbágyokat telepített le az országba.

A nemesség számára kedvező döntés volt a kéttáblás parlament összehívása.

Az alsótáblán a közép- és kismemesek, valamint a városok képviselői vettek részt.

A felsőtáblán a főnemesek és a főpapok tárgyaltak.

A meghozott törvényeket a király szentesítette (aláírta). Két fontos törvény is elfogadásra került:

A Pragmatica Sanctio /pragmatika szanció/ a Habsburgok nőági örökösödését biztosította. Sikerült felállítani egy állandó hadsereget is.

III. Károlyt lánya, Mária Terézia követte a trónon (1740-1780), aki felvilágosult szellemben uralkodott. Kapcsolatban állt a francia felvilágosodás neves alakjaival. Egy idő múlva már **nem hívta össze a parlamentet. Fontos rendeleteket hozott az oktatásról, az úrbéri viszonyokról, az egészségügyről és a vámokról.**

Fia, **II. József (1780-1790)** folytatta anyja politikáját, és a **felvilágosult abszolutizmus módszerével irányította a birodalmat és benne Magyarországot.**

Több ezer intézkedést tett, amelyek közül **kiemelkedett a türelmi-, a jobbágy-, a nyelvrendelet.** Élete végén belátta, hogy akarata ellenére nem tudja népét boldoggá tenni, ezért a halálos ágyán **szinte minden intézkedését visszavonta.**

II. Lipót korai halála után az új király **I. Ferenc (1792-1735)** minden eszközzel **igyekezett megakadályozni, hogy a birodalomban elterjedjenek a francia forradalom eszméi.** Ennek ellenére **két titkos társaság is létrejött** Martinovics Ignác vezetésével.

A Reformátorok Társasága a fennálló feudalizmust akarta átalakítani, a **Szabadság és Egyenlőség Társaság** pedig francia mintára polgári társadalmat szeretett volna megvalósítani. A vezetőket elfogták és kivégezték.

Ebben az időben folytak a Napóleoni háborúk, amelyben az osztrák birodalom tartományaként a magyarok is részt vettek. **A magyar nemesek** a győri vereség ellenére is kitartottak a Habsburgok mellett. Ennek az volt az elsődleges oka, hogy **a hadseregnek nagyon jó pénzért tudták eladni a mezőgazdasági termékeiket.** A háború tehát nem volt ellenükre, s amikor befejeződött, az nagy veszteséget jelentett nekik.

A Szent Korona

A feudális magyar állam megalapítása, István megkoronázásának tárgyalásakor már említést tettünk a Szent Koronáról. Talán meglepő, hogy csak most, II. József uralkodása kapcsán került elő újra ez a téma. Ennek két oka is van. Egyrészt a korona történetének tárgyalásakor már ismerős nevekkkel, eseményekkel találkozhatunk, másrészt pedig – ahogy azt már említettük – éppen **II. József** az, aki – miután kijelentette, hogy nem hajlandó megkoronáztatni magát –, a szent ereklyét **a bécsi kincstárba vitette, ahol azt titokban „átprogramozták”, azaz több képet kicserélve meghamisították.**

A korona története – egész népünk és nyelvünk történetéhez hasonlóan – vitatott, és ugyancsak megosztja a tudományos élet szereplőit.

A középkorban és az újkorban is, éppen II. József koráig a Szent Koronát István királyhoz kötötték, benne az államiság jelképét tisztelték. A mindenkori uralkodók törvényességének egyik alapfeltétele volt, hogy a Szent Koronával történjen a beiktatás. (A másik feltétel az volt, hogy a koronázást kizárólag az esztergomi érsek végezhette, sőt, az is kitétel volt, hogy a ceremóniára lehetőleg Fehérváron kerüljön sor.)

A koronát egységes egésznek tartották, és az úgynevezett sámánkoronák analógiájára beavató koronának tekintették. (Csak egyszer, a koronázás alkalmával teheték az uralkodó fejére, aztán elzárták, és koronaőrök vigyázták.)

A modern koronakutatás később több olyan megállapítást tett, ami ellentmond a hagyományok által őrzött felfogásnak. Persze ezek egy részét már a hamisítás is befolyásolta. Sokan állítják például azt, hogy a Szent Korona két különálló részből, az alsó görög, és a felső latin koronából áll, amit III. Béla idején egyesítettek. (Eszerint Ő lehetett az első uralkodó, akit ezzel koronáztak meg.)

Az ereklyét megvizsgáló ötvösök szerint azonban szó sincs arról, hogy két különböző koronát egyesítettek volna, azt egy műhelyben, egy időben építették meg. Még azt is kijelentik egyesek, hogy akár avar – talán hun – mesterek kezétől származhat. (Még az a régóta elfogadott tény is megkérdőjeleződik, hogy a koronát II. Szilveszter pápa küldte Istvánnak.)

Az azonban bizonyos, hogy már Károly Róbertet is meg kellett koronázni harmadszor, mert a magyarok számára csak a Szent Korona jelenléte volt elfogadható. I. Ulászlót például nem is tudták megkoronázni, mert az első Habsburg király (Albert) felesége egyszerűen ellopatta a Szent Koronát utószülött fia, a későbbi V. László számára. (Több része megsérült, és valószínűleg a kereszt is ekkor ferdült el.) Maga Mátyás király csak sok-sok aranyforintért tudta visszavásárolni a Habsburgoktól a koronát, amellyel uralma teljében is szükségesnek érezte megkoronáztatni magát 1464-ben. I. Ferdinánd megkoronázása (1527) után már a Habsburgok kezén volt, **II. József idején pedig olyan változtatásokat hajtottak végre rajta, ami rendkívüli módon megnehezíti a tényszerű koronakutatást.**

A Szent Korona a II. világháború után az Amerikai Egyesült Államokba került, s onnan 1978-ban jutott vissza hazánkba. **Ma a Parlament kupolatermében látható.**

Fontos az úgynevezett Szent Korona tan létezéséről szólni, aminek lényege, hogy a megszemélyesített korona – Ófelsége a Szent Korona – viselője az Ő nevében hordozza a valóságos hatalmat, ami egyben az államhatalom szimbóluma.

A Szent Korona mellett a következő koronázási ékszereket tartjuk számon: a palást, a jogar, az országalma és a kard.

POLGÁROSODÁS MAGYARORSZÁGON

Rövid áttekintés a reformkor korszakról

A napóleoni háborúk befejezése után a magyar nemesség elesett azoktól a birodalmi megrendelésektől, amelyek jelentős jövedelmet biztosítottak számukra. Jogaikat is csorbítva érezték, ezért **I. Ferenc császár kénytelen volt az országgyűlést összehívni 1825-ben. Itt lépett a nyilvánosság elé az ország egyik leggazdagabb főura, gróf Széchenyi István. Birtokainak egyévi jövedelmét ajánlotta fel, hogy megépülhessen a magyar nyelvet és kultúrát ápoló Magyar Tudományos Akadémia. Ezzel az eseménnyel kezdődött az a korszak, amelyet reformkornak nevezünk, és ami 1848. március 15-ig tartott.** Széchenyit nyugat-európai utazásai győzték meg arról, hogy Magyarországot is a polgári átalakulás útjára kell segíteni. Nagy lelkesedéssel látott munkához.

Megírta a **Hitel**, majd a **Világ**, végül a **Stádium** című munkáját. **Szorgalmazta a Tisza és az Al-Duna szabályozását**, a két folyó így alkalmassá válhatott a hajózásra. A Duna Pesti oldalán **felépíttette az első gőzhengermalmot**. Fontos szerepe volt a Pest és Vác között meginduló első vasútvonal kiépítésében. Segítette a **takarékpénztárak** létrehozását és működését. Egyik legjelentősebb tette a Pestet és Budát összekötő **Lánchíd felépíttetése** volt. Széchenyi gróf színrelépésekor rendkívül pezsgő tudományos és művészeti élet jellemezte hazánkat. Ekkor élt és alkotott **Bolyai Farkas és fia, Bolyai János**, a matematika és a modern geometria két úttörője, **Jedlik Ányos** bencés paptanár, aki elektromotort szerkesztett, **Fényes Elek** a hazai statisztika kidolgozója, **Irinyi János** a gyufa feltalálója, **Kitaibel Pál**, aki rendszerezte Magyarország növényvilágát. **Semmelweis Ignác** az „anyák megmentője”, aki a fertőtlenítés szükségességét ismerte fel. **Kőrösi Csoma Sándor**, aki a magyarok őshazáját kereste, és a magyar zeneirodalom nagyjai, **Liszt Ferenc** és **Erkel Ferenc**.

A magyar irodalom aranykorát élte, hiszen ekkor alkotott Kazinczy Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály, Fazekas Mihály, Berzsenyi Dániel, Katona József, Kölcsey Ferenc, Eötvös József, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Tompa Mihály, valamint Jókai Mór. 1837-ben megnyitotta kapuit a Magyar Nemzeti Színház elődje, a Pesti Magyar Színház. Szébbnél szebb épületek emelkedtek az ország városaiban. Különösen Pest fejlődése volt szembetűnő. **Pollack Mihály, Ybl Miklós és Hild József** középületei, palotái, szállodái határozták meg az arculatát.

Az 1840-es években Széchenyi Istvántól Kossuth Lajos vette át a politikai vezető szerepet. Ő is híve volt a polgári átalakulásnak, de a Habsburgoktól való elszakadást – vagyis a függetlenséget – azonnal keresztül akarta vinni. Széchenyi ezt a törekvést veszélyesnek látta, ezért vita alakult ki közöttük. Ennek ellenére, **Kossuth a „legnagyobb magyarnak” nevezte a Grófit.**

Az úgynevezett reformországgyűléseken – 1825-től 1848-ig – vívták küzdelmüket a Konzervatív Párt, és az Ellenzéki Párt tagjai. Ez utóbbinak vezetői között találjuk Gróf Batthyány Lajost, Deák Ferencet és Kossuth Lajost.

A politikai csatározásokba a fiatal értelmiségiek is bekapcsolódtak. Ők kávéházakban – például a Pilvaxban –, utcákon, az egyetemi ifjúság körében fejtették ki nézeteiket, kardoskodtak a polgári átalakulás és a nemzeti függetlenség ügye mellett. Petőfi Sándor, Jókai Mór, Arany János, Tompa Mihály, Vajda János mellett Vasvári Pál, illetve Táncsics Mihály is készen álltak arra, hogy akár radikális – forradalmi – módon is kieroszakolják a változtatásokat.

FORRADALOM, ÉS SZABADSÁGHARC A HABSBERG ELNYOMÁS ELLEN

Forradalom és szabadságharc – rövid történet

1848 februárjában forradalom tört ki Párizsban. Ennek hírére Európa jelentős városai is lángba borultak. **Március 13-án** már Bécsben is kitört a forradalom.

Pozsonyban, az országgyűlésben is felgyorsultak az események. A képviselők azonnal elfogadták és megszavazták azokat a törvényeket, amelyek lehetőséget teremtettek arra, hogy Magyarország független, polgári állam lehessen. Az elfogadott törvényeket Kossuth Lajos vezetésével küldöttség vitte Bécsbe, hogy V. Ferdinánd szentesítse azokat.

Közben, március 15-én a pesti ifjúság is az utcára tódult. A fiatal értelmiségiek, Petőfi, Jókai, Vajda, Vasvári Pál vezetésével a Pilvax kávéházból indulva szervezték az eseményeket. Tizenkét pontban fogalmazták meg a követeléseiket, Petőfi pedig megírta a Nemzeti dal című versét. Ezzel a két kézirattal vonultak az ifjak Landerer nyomdájához. Az elkészült röplapokkal szórták tele a várost. Nagygyűlést tartottak a Nemzeti Múzeum előtt, aztán aláíratatták követeléseiket a városi tanács tagjaival. Kiszabadították a börtönből Táncsics Mihályt. A nap a Nemzeti Színházban, a Bánk bán című előadással zárult.

V. Ferdinánd kénytelen volt aláírni a törvényeket, és kinevezni miniszterelnöknek gróf Batthyány Lajost. Az első felelős magyar kormánynak is nevezett testület a 12 pont szellemében látott munkához. Az úgynevezett áprilisi törvények elfogadása nagy jelentőségű volt, de az országban élő nemzetiségekkel – horvátok, románok, szerbek – már nem tudtak megállapodni. Ezt az ellentétet használta ki a bécsi udvar, és a Jellasics bán vezette horvát sereget Magyarország ellen fordította.

A Batthyány-kormány lemondott, és megalakult Kossuth Lajos vezetésével az Országos Honvédelmi Bizottmány. Kossuth személyesen is segítette a magyar hadsereg szervezését, toborzó körútra indult az alföldi városokba.

1848. szeptember 29-én a Velencei-tó mellett, a pákozdi csatában a magyarok fényes győzelmet arattak. Már a csata hírére Bécsben újra kitört a forradalom. Móga János altábornagy azonban késlekedett a horvátok üldözésével, aki Bécs felé szökött ki az országból.

Közben Bécsben megváltozott a helyzet. Windisch-Grätz /vindisgréc/ herceg leverte a forradalmat, és Schwechatnál Mógát is legyőzte. Maga az uralkodócsalád leváltotta V. Ferdinándot, s az új uralkodó, Ferenc József parancsot adott Magyarország megtámadására. Windisch-Grätz 1848 telén elfoglalta Budát, majd februárban átkelt a Dunán. Kápolnánál is győzött, de a sikerét túlértékelt. A császár kiadta az olmützi alkotmányt, amelyben Magyarországot tartományná süllyesztette.

Válaszul megindult az úgynevezett „dicsőséges tavaszi hadjárat”, ami Buda visszafoglalásával végződött. Közben a debreceni Nagytemplomban megtörtént a Habsburgok trónfosztása is. 1849. április 14-én, a Függetlenségi Nyilatkozat elfogadása után Kossuth Lajos lett Magyarország kormányzó-elnöke.

A katonai sikerek azonban hiába folytatódtak Erdélyben is Bem József vezetésével. Ferenc József szorult helyzetében az orosz cárhoz fordult segítségért. Ő 200 ezer katonát küldött hazánk ellen. A hatalmas túlerővel még ugyan szembeszállt az elgyötört magyar honvédség, de Segesvárnál és Temesvárnál is vereséget szenvedett. Végül, 1849. augusztus 13-án, Görgey Artúr a világosi síkon az oroszok előtt letette a fegyvert.